

دعا و نیایش عمیقترین

نیاز فطری انسان

چون بخدا ایمان دارم بدعا نیز ایمان دارم - خواستن از خدا خواستن از خود و عمیقترین تلقین بنفس است دعا و نیایش نقش مهمی را در زندگی ایفا می کند - با دعا و نماز میجانان شامه ارمی شود - روانکاوان جدید آثار معجز آسای دعا را اعتراف دارند و تعلیمات و روش پیامبران را بهترین راه درمان بیماریهای روانی میدانند .

در میان احساسات و عواطف شورانگیزی که سراپای وجود آدمی را احاطه کرده ، عمیقترین آنها حس خدا جوئی و حقیقت طلبی است .
علاقه انسان به «مبداء نخستین عالم هستی و آفریدگار جهان» همان وجودی که حیات از او سرزده است و با فطرت و سرشت انسان آمیخته شده و ریشه هائی بس عمیق و بیو نهائی ناگسستنی در روح و جان او دارد که هر گز از او جدا نمی شود .
و بهمین جهت گروه کثیری از انسانها را می بینیم چنان مجذوب و شیفته اومی شوند که در راه او حتی از هستی خویش نیز چشم پوشیده حاضرند پروانه وار خورا باتش افکنده و بحقیقت نائل گردند .

این جان عاریت که بحفاظت سپرده دوست روزی رخس ببینم و تسلیم وی کنم یگانه آرزویشان اینست که در راه محبوب واقعی خود تا آخرین لحظات حیات فداکاری و جانفشانی کنند . از این رو این جذبه و کشش فطری اختصاصی به زمان و مکانی و سن و سالی ندارد و در تمام ادوار حیات انسان موجود بوده و هست ، با گذشت ایام و مرور زمان فرسودگی و کهنگی در آن راه نیافته است .

تاریخ گواه زنده است

وقتی که تاریخ گذشتگان را ورق میزنیم باین نکته بر میخوریم که قسمت مهمی از ادبیات جهان بر محور همین احساس فطری (خدا جوئی) دور

آفریدگار حقیقی ، بسیاری در اشتباه بوده و راه خطا را پیموده‌اند و کتابهای آسمانی و انبیاء الهی برای جلوگیری از خطاها و انحرافات بشر اعزام و ارسال گردیده‌اند .

دعا از دیدگاه قرآن

موضوع دعا در قرآن مجید در بسیاری از سوره‌ها مورد بحث و واقع شده و بایبانی قاطع و رسا بدان امر و تأکید شده‌است .

قرآن دعا را عبادت نامیده و امتناع از آن را نوعی تکبر شمرده و کسانی را که از آن سر باز زنند مستوجب دوزخ دانسته است آنجا که فرموده :
«وقال ربکم ادعونی استجب لکم ان الذین یتکبرون عن عبادتی سید خلون جهنم داخرین» (۴)

و هروردگار شما گفت مرا بخوانید تا دعای شما را اجابت نمایم کسانی که از بندگی من تکبر می‌ورزند بزودی با خواری داخل جهنم می‌شوند .

و در آیه دیگر میفرماید : **واذا سئلتك عبادی عنی فانی قریب اجیب دعوة الداع اذا دعان فلیستجیبوا لی ولیؤمنوا بی لعلم یرشدون** (۵)

هنگامی که بندگان من از تو جوای من شوند پس من نزدیک هستم ، دعوت درخواست کننده را

میزند و بخش مهمی از نیروی خلاق نویسندگان نامی و سخن سرایان بزرگ در شرح این حقیقت صرف می‌گردد و نمونه‌های بسیاری از آن در شعرو شریعتم می‌خورد .

«مکس مولر» میگوید : واسلاف ما از آن موقع بدگناه خدا سرفرود آورده بودند که حتی برای خدا نامم‌توانسته بودند بگذارند» (۱)

«پلو تارک» مورخ مشهور میگوید : «اگر شما بسنجه گیتی نظری بیاندازید بسیاری از محلها و اماکن را خواهید یافت که در آنجا آدابست و نه سیاست ، نه علم است و نه صنعت ، نه حرفه است و نه دولت ، اما یکجا که خدا نباشد نمی‌توان پیدا کرد.» (۲)

و اصولا باید گفت که تمام ذرات این عالم و همه کائنات در تسبیح و راز و نیازند **«وان من شیء الا یسبح بحمده و لکن لا تفقهون تسبیحهم»** (۳)

اجمالا در میان آثار سخن‌سرایان بزرگ تاریخ ، شاهکارهای مهمی در این زمینه دیده می‌شود حتی پژوهشهای علمی باستانشناسی اخیر نمایشگر این حقیقت است که : در آثار باستانی ماقبل تاریخ نیز نمونه‌های بارزی از این نظریات بشر بطرز بدیع و روشنی مشاهده می‌گردد . منتهی در تعیین و تشخیص

۱ - نیایش دکتر الکسیس کارل ۲ - همان مدرک

۳ - الاسراء ۴۴ یعنی آنچه در جهان لباس هستی پوشیده و بان کلمه شیء گفته می‌شود خدا را با

شما پیش خویش تسبیح می‌گوید ولی شما از تسبیح آنها آگاه نیستید .

۴ - سوره نمل آیه ۶۱ - ۵ - بقره آیه ۱۸۶

پروردگارتان را در حال تضرع و در پنهانی ، بدانید که او تجاوز کندگان را دوست ندارد و در زمین بعد از اصلاح آن تیباهمی نکنید و خدا را از روی ترس و طمع نخوانید که رحمت خدا به نیکوکاران نزدیک است . (۳)

« برای اوست دعوت حق و کسانی که غیر او را می خوانند بچیزی اجابت کرده نمی شوند مگر مانند کسی که دو کف خود را بسوی آب بکشد تا آب بدهاش برسد در حالیکه آب رسای بدهان او نیست و دعای کافران جز در گمراهی چیزی نیست . (۴) پیامبر عالمقدر اسلام درباره دعا فرموده است : « دعا سلاح مؤمن است (که با آن مبارزه گرفتار - یها و محرومیت ها می رود و پیروز می گردد) و مایه روشنی آسمان و زمین است (۵) و نیز فرموده است : بهترین عبادت امت من بعد از قرائت قرآن دعا است . (۶)

پیشوای رستگاران علی علیه السلام
فرموده : امواج پلاء را بوسیله دعا از خود برانید و قبل از نزول بلا دعا کنید . (۷)
و از حضرت باقر علیه السلام نقل شده است که :
محبوب ترین چیزها نزد خدا خواستن از خدا است . (۸)

وقتی خواهان من باشد می پذیرم ، پس باید از من جو بای پذیرش باشند و بمن ایمان آورند تا رستگار شوند . قرآن کسانی را که در موقع گرفتاری بیاد خدا افتاده و پس از خلاصی و رسیدن به نعمت و راحتی یاد خدا را کنار گذاشته مورد طعن و ملامت قرار داده است .

آنجا که میفرماید : **فاذا ركبوا فی - الفلك دعوا لله مخلصین له الدین فلما نجیهم الی البر اذا هم یشرکون (۱)**
پس چون سوار کشتی شوند خدا را با خلوس نیت میخوانند ، ولی همینکه بخشکی می رسند شرک میورزند و در آیه دیگر میفرماید : « و چون به انسان نعمت دهیم رومیگرداند و کناره گیری میکند و چون شر و بدبختی او را احاطه کند صاحب دعا و درخواست دامنه دار می شود . (۲)

از این دو آیه چنین استفاده می شود که انسان نباید تنها در موقع گرفتاری بیاد خدا باشد و در موقع راحتی و آسایش خدا را بکلی از یاد ببرد ، بلکه باید در تمام اوقات و در همه شرایط و احوال نیاز خدا باشد . چنانکه در قرآن کریم می خوانیم : « بخوانید

۱ - عنکبوت آیه ۶۵

۲ - فصلت ۵۲ و اذا انعمنا علی الانسان اعرض ونا بجانیه واذامه الشر فنودعاه عریض

۳ - اعراف ۵۳ و ۵۴ ادعوا ربکم تضرعاً و خنیة انه لایحب الممتدین و لا تفسد وافی الارض بعد اصلاحها و ادعوه خوفاً وطمعاً ان رحمة الله قریب من المحسنین .

۴ - رعد ۱۵ له دعوة الحق و الذین یدعون من دونه لایستجیبون بشيء الا کبساط کفیه الی الماء لیبلغ

فاه و مادعاء الکافرین الا فی ضلال . ۵ - سفینة البحار ج ۲ ص ۴۴۶

۶ - سفینة البحار ج ۲ ص ۴۴۶ ۷ - سفینة البحار ج ۲ ص ۴۴۶ ۸ - سفینة البحار ج ۲ ص ۴۴۶

نمی کند .

از پیامبر اکرم نقل شده است که : « هر کس دعا کند و کوشش ننماید چون کسی است که بدون کمان تیر بیاندازد . »

پس لازم است این اندیشه غلط را که ما باید بیحال و بیکار گوشه مسجد بنشینیم و دائم ورد و ذکر بگوئیم بکلی از خاطر محو کنیم . زیرا دعا درست نشده است که جای کوشش و فعالیت های مفید و استفاده از وسایل و اسباب را بگیرد .

در حالیکه در دعاها ما خدا را با ندای « یا مسبب الاسباب » میخوانیم و در احادیث وارد شده « **ای الله ان یجری الامور الی اسبابها** » نباید انتظار داشته باشیم که دعا سبب تغییر حکمت و مشیت خدا شود و نتیجه آن خلاف جریان و نوامیس طبیعت در آید و از غیر طریق و وسایل و عواملی که در اختیار خودمان گذارده شده است بر آورده گردد .

اینک که نمونه هایی از آیات قرآن کریم و گفتار معصومین درباره دعا ارائه گردید و منظور اصلی از دعا (که همان توجه بسوی خدا و یاد او است) معلوم گردید ،

ناگفته نماند که ما نباید انتظار داشته باشیم که دعا جای عمل را بگیرد و شخص را بی نیاز از عمل و کار و کوشش نماید و فعالیت های پی گیر و لازم را کنار بگذاریم و همه نیازمندی ها و گرفتاری های زندگی خود را با دعا بر طرف سازیم و تمام مایحتاج و لوازم زندگی را با آن بدست آوریم ، پر واضح است که ما نباید از دعا چنین انتظاری داشته باشیم . چنانکه در احادیث مکرر گفته اند خدا دعای مریضی را که بطیب و دارورم اجعه نمیکند اجابت نمینماید ، یا کسی که در خانه بنشیند و بدنبال روزی نرود ، و لخرجی کند ، شکوه از زن خود بنماید ، بکسی قرضی بدهد و شاهد نکیرد خداوند دعایش را مستجاب

بقیه از صفحه ۵۰

نمی زدودند ، آرام نمی گرفتند .

« ابولبابه » یکی از همان نمونه ها است این مسلمان صمیمی چنان از این کار ، احساس شرمندگی و خجالت نمود که دیگر بخود اجازه نداد تا به نزد رسول خدا ، بمنوان عذر خواهی ، آید ، بلکه بقصد توبه بسوی مسجد حرکت کرد در مسجد خود را به یکی از ستونها که هم اکنون بناموی مشهور است ، بست و تصمیم گرفت تا توبه اش قبول نشود از آنجا

جدا نگردد !

ابولبابه فوراً درك کرد که به پیشوای خود خیانت کرده است ولی فوراً از کرده خود پشیمان شد و سخت منقلب گردید تا جائی که اشدت ندامت بدنش بلرز افتاد .

سرانجام پروردگار غفار ، توبه او را قبول فرمود و رسول خدا با دادن این بشارت به او پندازوی باز کرد .

مکتب اسلام